

Til

Nordisk Råd

Kopi

Generalsekretæren

Fra

Nordisk Ministerråds sekretariat – Generalsekretærens kontor

Emne

Arktisk samarbejdsprogram 2015-2017 (ministerrådsforslag til NR)

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Tel +45 3396 0200

Fax +45 3396 0202

www.norden.org

5. september 2014

13-01213-17

Arktisk samarbejdsprogram 2015-2017 (ministerrådsforslag til NR)

1. Innledning

Arktis er et område hvor endringer skjer raskt, og utfordringer blir stadig mer synlige. De globale klimaendringene har satt natur og mennesker i Arktis under et sterkt press. Gjennomsnittstemperaturen i Arktis stiger, isbreer og havisen smelter og åpner opp tilgjengeligheten av naturressurser i området. Dette har konsekvenser for naturen, samfunn og mennesker i Arktis, men også nye muligheter åpner seg. Nye sjøruter, voksende behov for energi globalt og teknologiutvikling gjør det mulig å utvinne ressurser under krevende arktiske forhold. De nordiske landene ønsker at de nye mulighetene som åpner seg, utnyttes med respekt og hensyn til den unike og sårbare naturen og miljøet i Arktis. Samtidig skal de arktiske folks levekår og utvikling sikres. En bærekraftig næringsutvikling og utvikling av moderne velferdssamfunn for befolkningens beste står i sentrum.

Nordisk ministerråds arktiske samarbeidsprogram har siden 1996 resultert i flere hundre prosjekter, arktiske aktiviteter og politiske initiativ som spenner fra klimaendringer, miljø og natur, bærekraftig utvikling til helse, kultur og kompetanseutvikling. Initiativene har et felles mål: å sikre en bærekraftig utvikling med respekt for naturen og velferden til menneskene som bor i Arktis.

Det arktiske samarbeidsprogrammet supplerer Nordisk ministerråds øvrige programmer, strategier og initiativer som inneholder relevante arktiske spørsmål.

2. Mål for det nordiske arktiske samarbeidet

Norden vil sikre en bærekraftig utvikling i Arktis

Bærekraftig utvikling i Arktis handler om å finne balansen mellom ansvarlig forvaltning av naturressursene og å sikre næringsutvikling som kommer innbyggerne til gode. Endringene i Arktis kan føre med seg endringer i tradisjonelle livs- og bosettingsmønstre, næringsstrukturer og natur og miljø. Samtidig er det et stort potensial for verdiskapning, eksempelvis innenfor olje-, gass- og mineralutvinning, skipsfart, fiskeri og turisme. De nordiske landene ønsker at de nye mulighetene som åpner seg i Arktis utnyttes med respekt for natur og miljø, og at de arktiske folks levekår og utvikling sikres.

Nordisk ministerråds samarbeidsprogram for Arktis 2015-2017 skal være med til å sikre en bærekraftig utvikling i Arktis, som en levende region. Målsetningen med det arktiske samarbeidsprogrammet er å understøtte prosesser, prosjekter og initiativer som kan bidra til å realisere en bærekraftig utvikling for befolkningen i Arktis, under de betingelsene som globaliseringen og klimaendringene skaper.

Nordisk ministerråd er observatør i Arktisk Råd, og alle de nordiske landene prioriterer et sterkt Arktisk Råd og dets arbeid. Det nordiske arktiske samarbeidsprogrammet skal støtte opp under nordiske prioriteringer i Arktisk råd. Samarbeidsprogrammet skal styrke de nordiske landenes utvikling i Arktis og skape nordisk nytte, inkl. understøtte Arktisk Råds virksomhet og aktiviteter.

3. Tema for nordisk ministerråds arktiske samarbeidsprogram

Nordisk ministerråds arktiske samarbeidsprogram 2015-2017 prioriterer følgende tematiske områder.

Befolkningen

Økt urbanisering og levemønstre gir utfordringer i Arktis, og det arktiske samarbeidsprogrammet vil støtte initiativ som bidrar til konstruktive løsninger på demografiske utfordringer, bosettingsmønstre, byplanlegging og mobilitet. Kvinner og menn påvirkes ulikt av endringene i Arktis, og likestilling er en forutsetning for en bærekraftig utvikling av arktiske samfunn. Samarbeidsprogrammet støtter tiltak innenfor tilgang på tradisjonell mat; vann- og matsikkerhet, samt tiltak for å fremme folkehelse. Et særskilt fokus rettes mot oprindelige folk/urfolks levekår og tilpasning til nye vilkår som følge av klimaendringer, globaliseringen og nye næringsmuligheter. Tiltak som bygger kulturell og sosial kapital blant befolkningen i Arktis, samt tiltak som berører og styrker barn og unges delaktighet og innflytelse i samfunnet kan støttes.

Det arktiske samarbeidsprogrammet er tverrfaglig og skal bidra til å samle og koordinere de sektorielle innsatsene om Arktis i Nordisk ministerråd og dets institusjoner og arbeidsgrupper.

Bærekraftig næringsutvikling

Det arktiske samarbeidsprogrammet vil fremme bærekraftig næringsutvikling i Arktis, som kan støtte opp om rammene for potensielle nye næringsmuligheter sirkumpolart, og om de utfordringer en økt og mer diversifisert næringsstruktur får i Arktis. Samarbeidsprogrammet vil støtte bærekraftig utnyttelse av naturressurser, innovasjon og grønn vekst, eksempelvis innenfor skipsfart, sjøsikkerhet, fiskeri, turisme og fornybar energi. Samspillet mellom næringsliv og samfunn vil være i fokus, inkludert satsninger innenfor næringslivets samfunnsansvar (CSR).

Miljø, natur og klima

Det arktiske samarbeidsprogrammet skal fremme arbeidet med miljø og natur for å imøtegå de utfordringer som kommer av menneskelig aktivitet i og utenfor Arktis, samt å arbeide for å bevare den særegne arktiske natur og naturmangfold. Samarbeidsprogrammet vil støtte initiativ som gir kunnskap om utfordringene på miljø- og naturområdet og som fremmer kunnskap og opplysning om hva som kan gjøres på lokalt og regionalt nivå for å hindre ødeleggelse av miljø, natur og hav i de arktiske områder.

De globale klimaendringene påvirker Arktis i særlig grad. Derfor skal det arktiske samarbeidsprogrammet støtte initiativer som gir og deler kunnskap om hvordan klimaforandringene skjer, og hvordan Arktis rammes. Programmet vil støtte initiativ om tilpasningsstrategier og tiltak om hva som

kan gjøres på lokalt og regionalt nivå for å begrense de negative effektene av global oppvarming og utslipp av klimagasser og miljøgifter.

Utdanning og kompetanseutvikling

Det arktiske samarbeidsprogrammet skal støtte initiativer som styrker utdanning og kompetanseutvikling av befolkningen, herunder på grasrotnivå og i organisasjonsarbeidet i Arktis. Dette inkluderer styrking av læringsnettverk og kompetanse for å delta i demokratiske prosesser; kompetanseutvikling og kapasitetsoppbygging i lokal og regional forvaltning; utvikling av lokal kompetanse innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT); samt andre tiltak som kan styrke den arktiske befolkningens videreutvikling av bærekraftige samfunn.

4. Prioriteringer for Nordisk ministerråds arktiske samarbeidsprogram 2015-2017

Innenfor de fem temaområdene vil det i perioden 2015-2017 prioriteres:

- Aktiviteter som fremmer nordisk nytte i Arktis, innenfor det arktiske samarbeidsprogrammets målsetninger, temaområder og kriterier.
- Aktiviteter som er i tråd med aktuelle politiske prioriteringer i Nordisk ministerråd og i de nordiske landenes arktiske strategier.
- Aktiviteter som styrker Arktisk Råds arbeid, herunder Arktisk Råds arbeidsgrupper og task forces.

Den nordiske samarbeidskomité (NSK) kan, innenfor rammene av det nordiske arktiske samarbeidsprogrammet, prioritere strategiske innsatsområder på årlig basis for å sikre et samlet fokus for anvendelsen av midlene.

5. Kriterier for Nordisk ministerråds arktiske samarbeidsprogram 2015-2017

Det arktiske samarbeidsprogrammet skal så vidt det er mulig gjennomføres med deltakelse av befolkningen og aktører i Arktis, og særskilt med deltakelse av oprindelige folk/urfolk. I vurdering av søknadene vil følgende kriterier vektlegges:

- Om søknadene er i overensstemmelse med programmets målsetninger og tematiske områder.
- Om søknadene er i overensstemmelse med Nordisk ministerråds arbeid og prioriteringer på området.
- Om søknadene er forankret og har eierskap lokalt/regionalt.
- Om søknadene inneholder egenfinansiering og er sammenhengende med andre finansielle instrumenter i regi av Nordisk ministerråd.
- Om søknadene bidrar med faglig innsikt og utvikling på det gjeldende området.
- Om søknadene skaper nordisk nytte og styrker nordiske og arktiske nettverk.
- Om søknadene har en nordisk prosjektleder og minst tre nordiske land som prosjektdeltakere, j.f. Nordisk ministerråds gjeldende regler for prosjektvirksomhet.
- Om søknadene har integrert et likestillingsperspektiv.

6. Ministerrådets instrumenter i det arktiske samarbeidsprogram 2015-2017

Det arktiske samarbeidsprogrammet skal sikre sammenheng mellom fagministerrådernes arbeid med arktiske spørsmål. Nordisk ministerråds aktiviteter i Arktis finansieres delvis av det arktiske samarbeidsprogrammet under de nordiske samarbeidsministrene (MR-SAM). Aktiviteter kan i tillegg støttes innenfor de enkelte fagministerråds budsjetter i henhold til deres respektive strategier og handlingsplaner, samt ministerrådets andre

internasjonale programmer, eksempelvis program for samarbeid med Nordens naboer i Vest og kunnskaps- og nettverksprogram for partnere i Nord-Vest Russland. Nordforsk har et stort, pågående forskningsprogram, «Ansvarlig utvikling av Arktis», og NORA har en rekke arktiske aktiviteter. Ministerrådets øvrige stipend- og mobilitetsprogrammer kan også støtte aktiviteter i Arktis. Prosjekter innenfor det nordiske arktiske samarbeidsprogram bør utformes med tanke på å sikre synergier med relevante Arktis-initiativ, nasjonalt, nordisk og/eller internasjonalt.

Link til Nordisk ministerråds aktører i Arktis:

<http://www.norden.org/no/tema/arktis/ministerraadets-aktoerer-i-arktis>

Konkrete innsatser i det arktiske samarbeidsprogrammet vil dels bli gjennomført som enkeltprosjekter etter søknader fra land, organisasjoner eller institusjoner i Norden, og dels som politiske initiativ fra ministerrådets fagsektorer for å fremme aktuelle faglige problemstillinger.

7. Samarbeidsprogrammets administrasjon

Nordisk ministerråds sekretariat formidler informasjon om programmet via www.norden.org og andre relevante kommunikasjonskanaler. Ministerrådets administrative retningslinjer gjelder for behandling av prosjektsøknader, inkludert reiseomkostninger, konsulentytelser, lønn mv. samt for økonomisk rapportering om oppnådde resultater innenfor gjeldende prosjekter.

Det kan nedsettes en nordisk arktisk rådgivningskomité til å bistå med gjennomføringen av det arktiske samarbeidsprogrammet. Komiteen skal ha en rådgivende rolle ved utformingen, implementeringen og oppfølgingen av ministerrådets arktiske aktiviteter og skal sikre en tverrgående forankring og koordinering mellom innsatsene i de respektive fagministerråd, samt om aktuelle spørsmål og de nordiske lands prioriteringer i Arktis. Relevante aktører (regionale fora, oprindelige folks organisasjoner mv.) kan inviteres for innspill til Nordisk ministerråds arbeid med arktiske spørsmål i overensstemmelse med ministerrådets retningslinjer for samarbeid med andre organisasjoner.

Kommunikasjon og resultatformidling av det arktiske samarbeidsprogrammets innsatser prioriteres høyt.

Nordisk ministerråds sekretariat ivaretar sekretariatsfunksjonen for MR-SAM og NSK.